

Industriepolitiek

Met de berichten over DAF, Fokker, Volvo, Hoogovens, en andere toonaangevende Nederlandse ondernemingen staat de industriepolitiek ineens weer midden in de belangstelling. Eigenlijk is dat jammer. Het betekent immers dat wij ons pas politiek voor onze grote bedrijven gaan interesseren wanneer het slecht gaat of wanneer wij op het punt staan ze aan het buitenland te verkopen. Gaat het goed, dan moeten deze bedrijven zichzelf maar zien te redden en ligt de politieke prioriteit elders.

Nederland is van oudsher geen industriële natie. De industrie vertegenwoordigt slechts zo'n 25% van ons nationaal inkomen en zo'n 21% van onze werkgelegenheid. Ter vergelijking: voor de tertiaire sector bedragen deze cijfers 45% respectievelijk 43% en voor de kwartaire sector 22% respectievelijk 25%. Wij lijken dus meer op een verzorgingsstaat voor kooplui dan op een land van hardwerkende producenten. Toch is die zelfde industrie verantwoordelijk voor zo'n 80 à 90% van het toegepaste onderzoek in de private sector en daarmee de grote motor achter onze vooruitgang. Dat is belangrijk, want wij leven in een stukje van Europa met een zeer hoge welvaart en die hoge welvaart is alleen te handhaven wanneer we voldoende werkgelegenheid weten te creëren met een hoge toegevoegde waarde. En dat betekent een continu proces van scholing, vernieuwing en technologische verandering. Zorg voor de eigen industrie is dus zorg voor onze eigen welvaart.

De Nederlandse industrie is bovendien relatief kwetsbaar. Niet alleen hebben Nederlandse bedrijven ten opzichte van hun buitenlandse concurrenten het nadeel van een relatief kleine thuismarkt, maar bovendien zijn zij ook minder groot dan hun evenknie elders in Europa. Onder de 500 grootste bedrijven in Europa bevinden zich slechts 25 Nederlandse bedrijven tegen bij voorbeeld 118 Engelse, 87 Duitse, 80 Franse, 35 Zweedse en 32 Zwitserse. De combinatie van een relatief beperkte bedrijfsomvang en een kleine thuismarkt maakt een bedrijf extra kwetsbaar om conjuncturele tegenslagen het hoofd te bieden en om nieuwe ronden van structurele technologische veranderingen in te gaan. Zulke bedrijven zullen zich eerder bij een grote sterke partner moeten aansluiten om te overleven en verder voort te bouwen op hun verworvenheden. Gezien het relatief beperkte aantal Nederlandse kandidaten dat daarvoor voorhanden is, zal die rol niet zelden door een groot buitenlands concern gespeeld moeten worden en dat betekent dat het behoud van de ontwikkelcapaciteit in Nederland op de tocht komt te staan. Terecht heeft de minister van Economische Zaken dan ook het behoud van de ontwikkelcapaciteit voor ons land een belangrijke rol laten spelen in zijn onderhandelingen over Volvo, Fokker en DAF.

Industriepolitiek is echter meer dan je zorgen maken als bedrijven in moeilijkheden komen of aan het buitenland verkocht dreigen te worden. In de jaren

tachtig voerde ons land een zogenoemd kaderscheppend industriebeleid. Dat betekent dat de overheid zich er vooral op moet richten dat de omstandigheden waaronder bedrijven moeten werken optimaal zijn. In het bijzonder betekent dit zorg voor goede scholing, infrastructuur, telecommunicatie en, bovenal, zorg voor een gezond economisch beleid en gezonde financiële verhoudingen bij de overheid. Op papier klinkt dat goed, maar hebben wij dit beleid in de achter ons liggende jaren van hoogconjunctuur ook daadwerkelijk voldoende vorm gegeven? Misschien was een beleid van iets meer overheidsinvesteringen en iets minder consumptieve uitgaven toch verstandiger geweest.

Industriepolitiek in de jaren tachtig betekende ook: 'hands off' van individuele bedrijven als reactie op de overmatige overheidsbemoeienis in de jaren daarvoor. Persoonlijk ben ik daar ook altijd een groot voorstander van geweest, maar het gaat mij toch iets te ver om te zeggen dat alle overheidsbemoeienis per definitie slecht is. Verkeerde overheidsbemoeienis is slecht, het tegen beter weten in geld stoppen in bedrijven zonder enig perspectief en louter omwille van het 'behoud' van werkgelegenheid ('behoud' voor hoe lang dan?) is slecht, maar dat wil niet zeggen dat het ook niet anders kan. Is het ingrijpen en herstructureren van onze textielindustrie zo slecht geweest? Beschikken wij op dit moment niet over hele mooie bedrijven die er zonder overheidssteun aan het begin van de jaren tachtig niet zouden zijn geweest?

Oud-minister Van Aerdenne heeft ooit gezegd: politici hebben de neiging zich voor te bereiden op de vorige oorlog. Zeker, er zijn grote fouten gemaakt aan het begin van de jaren tachtig en er is veel leergeld betaald. Leergeld is echter ook geld en laten wij er dus voor zorgen dat wij van dit geld ook leren. Voor mij betekent dat niet een radicaal afwijzen van elke overheidsinterventie, maar een beleid waarbij de overheid zich laat leiden door een bedrijfseconomisch perspectief in plaats van door eenzijdige werkgelegenheidsbelangen. Werkgelegenheid is belangrijk, maar werkgelegenheid zonder toegevoegde waarde verdient geen steun.

Het voorgaande betekent niet dat het kaderscheppende beleid zoals dat tot dusverre is gevoerd, maar afgeschaft moet worden. Integendeel, het is niet een kwestie van óf ... óf, maar van én ... én. Het is een kwestie van werken aan de korte én aan de lange termijn. Want duidelijk moge zijn dat het uiteindelijk het voortdurend werken aan een goede structuur van onze economie is, waarmee de basis voor onze toekomstige welvaart wordt gelegd.

M.J.L. Jonkbaart